

Forsætisráðherra, Geir H. Haarde,
Forsætisráðuneytið,
Lækjargötu,
150 Reykjavík.

Reykjavík 4. júní 2007.

Samtök atvinnulífsins óska nýrri ríkisstjórn til hamingju með að vera komin til starfa og vilja gjarnan eiga við hana gott samstarf. Sérstaklega er lýst stuðningi við markmið ríkisstjórnarinnar um að tryggja lága verðbólgu, lágt vaxtastig, betra jafnvægi í utanríkisviðskiptum, jafnan og öflugan hagvöxt og trausta stöðu ríkissjóðs. Samtök atvinnulífsins fagna áformum ríkisstjórnarinnar um samráð við aðila vinnumarkaðarins. Verkefni framundan eru margvísleg og mikilvæg og krefjast þess að gott samráð sé milli ríkisstjórnarinnar og samtakanna til þess að árangur náist. Atvinnulíf og almenningur eiga allt undir því að vel takist til í störfum ríkisstjórnarinnar.

Seðlabankinn í sjálfheldu

Ríkisstjórnin þarf nú þegar að taka á þeirri sjálfheldu sem stjórn peningamála og hagstjórnin hefur ratað í. Þetta verkefni er afar brýnt vegna þess að aðgerðir Seðlabankans hafa skaðað atvinnulífið án þess að skila árangri á móti og atvinnulífið getur ekki þolað þá skertu samkeppnisstöðu sem of há verðbólga, viðvarandi háir vextir og óhóflegar gengissveiflur hafa skapað. Seðlabankinn hefur á undanförnum misserum hækkað stýrivexti en þeir eru nú 14,25%. Á þeim tíma hefur gengi krónunnar sveiflast fram og til baka, bæði hækkað ótæpilega, en síðan lækkað á ný. Nú fer gengið enn á ný hækkandi og er orðið alltof hátt miðað við stöðu atvinnulífsins og jafnvægi í viðskiptum við útlönd. Útlit er fyrir að gengið eigi eftir að hækka enn frekar áður en það lækkar á ný. Gengið mun þá lækka þrátt fyrir háa stýrivexti Seðlabankans og bankinn mun ekki að óbreyttu um fyrirsjáanlega framtíð sjá möguleika á því að lækka vexti.

Vaxtatækið dugar ekki

Tilraunir Seðlabankans til þess að hafa hemil á verðbólgu með vaxtahækkunum hafa sýnt að þetta tæki bankans dugar lítið sem ekkert í þeirri viðleitni. Ástæðurnar eru fyrst og fremst þær að markaðshlutdeild óverðtryggðrar krónu er orðin mjög lítil í lánakerfinu og að hlutdeild erlendra lána fer sífellt vaxandi. Enda reyna flestir sem geta að taka erlend lán og flytja krónuna. Viðvarandi háir vextir grafa þannig undan krónunni sem gjaldmiðli. Almenn á vaxtatækið að virka beint á einkaneyslu og fjárfestingar fyrirtækja og draga þannig úr eftirspurn. En þetta á aðeins í takmörkuðum mæli við í hagkerfi eins og því íslenska þar sem tiltölulega lítill hluti hagkerfisins er háður vöxtum í eigin gjaldmiðli. Seðlabankinn hefur t.d. lýst gengi krónunnar sem helsta miðlunartæki peningastefnunnar hér á landi sem gengur út á það að háir vextir eigi að hækka gengið, beina eftirspurn út úr hagkerfinu og draga svo mikið úr tekjumyndun í útflutnings- og samkeppnisgreinum að það hafi líka áhrif á eftirspurn. En gjaldeyrismarkaðurinn virðist hegða sér þannig að gengi krónunnar

lækkar löngu áður en slík eftirspurnaráhrif koma fram. Þegar markaðsaðilum finnst að of mikið sé kreppt að þessum atvinnugreinum hætta þeir að taka mark á Seðlabankanum og gengið lækkar þrátt fyrir himinháa vexti. Ennfremur hefur aukin alþjóðavæðing íslenska fjármálamarkaðarins þýtt að háir vextir skapa nægt framboð erlendis frá af lánsfé í íslenskum krónum með svokölluðum jöklabréfum en virðast ekki hafa laðað fram teljandi aukningu á sparnaði innlendra aðila.

Gengissveiflur draga úr árangri

Gengissveiflurnar hafa reynst afar óheppilegar fyrir atvinnulífið þar sem þær skapa óhóflegar sveiflur í afkomu og draga úr árangri atvinnulífsins. Það þarf því að hugsa stjórn peningamála upp á nýtt. Vaxtahækkarnir og gengissveiflur hafa ekki dugað til þess að vinna bug á verðbólgunni heldur búa til viðvarandi ástand hárra vaxta. Gengissveiflurnar eru beinlínis skaðlegar vegna þess að þær draga úr árangri og samkeppnishæfni atvinnulífsins án þess að skila neinu á móti.

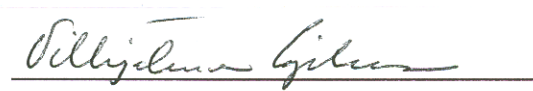
Önnur hagstjórnartæki nauðsynleg

Við þessi skilyrði þarf að leggja meiri áherslu á önnur hagstjórnartæki en vaxtatekið enda hefur það nánast verið tekið úr sambandi með ofnotkun þess. Það sem mestu máli skiptir er að skoða mikilvægustu markaðina í hagkerfinu, hvernig þeir virka og hvort á þeim sé óeðlilegt ástand vegna tilbúinnar eftirspurnar eða hindrana á framboðshliðinni. Fjármál hins opinbera hafa mikla þýðingu fyrir heildareftirspurn og verða að vera í lagi. Við gerð fjárlaga fyrir árið 2008 verður að hafa hemil á aukningu samneyslu og tilfærsluútgjalda þannig að ríkisbúskapurinn verði ekki uppspretta umframeftirspurnar í hagkerfinu. Í aðdraganda kosninganna 12. maí sl. settu allir stjórnaráðgjafarnir fram áform um aukin ríkisútgjöld og lægri skatta. Mikilvægt er að öll þessi áform finni sér farveg innan ramma sem samræmist hóflegum langtíma vexti ríkisútgjalda og lækkandi skatta án þess að halli myndist á ríkissjóði. Ennfremur er nauðsynlegt að haga fjármálum sveitarfélaga þannig að þau vinni ekki gegn hagstjórnaraðgerðum ríkisins. Samtök atvinnulífsins ítreka nauðsyn þess að sveitarfélögum verði settar reglur sem koma í veg fyrir hallarekstur þeirra.

Lækka lánshlutföll Íbúðalánasjóðs og hætta inngripi í markaðinn

Ein mikilvægasta aðgerðin við núverandi aðstæður er að lækka á ný lánshlutföll Íbúðalánasjóðs og lánsfjárhæðir. Sjóðurinn er markaðsleiðandi og síðasta hækkun lánshlutfalla kom undraskjótt fram í nýjum hækkunum á fasteignaverði sem bæði koma beint fram í hækkunum á neysluverðsvísitölu og síðan óbeint vegna áhrifa á einkaneyslu og eftirspurn. Þetta er ein meginskýringin á því af hverju verðbólgan hefur verið alltof mikil undanfarna mánuði. Lækkun lánshlutfalla Íbúðalánasjóðs á síðasta sumri, í kjölfar kjarasamninganna í júní, var lykilatriði í því að hægja þá á verðhækkunum og ná betra jafnvægi. Þeim aðgerðum var vel tekið en síðan dró mjög úr trúverðuleika stjórnvalda þegar þær voru dregnar til baka. Starfsemi Íbúðalánasjóðs hefur sætt mikilli gagnrýni alþjóðastofnana, s.s. IMF og OECD, auk matsfyrirtækja sem meta lánshæfi íslenskra aðila. Sífellt erfiðara er að réttlæta það inngrip ríkisins á almennan lánamarkað sem felst í rekstri Íbúðalánasjóðs og ríkistryggingu lána til almennings. Sjóðurinn hefur beinlínis unnið gegn markmiðum og viðleitni Seðlabankans með því að takmarka fjölbreytni skuldabréfaútgáfu sinnar í því skyni að geta haldið útlánsvöxtum niðri. Íbúðalánasjóður má ekki starfa eins og ríki í ríkinu í skjóli sérstöðu sinnar og það verður að tryggja að hann grafi ekki undan hagstjórninni. Brýnt er að sérmeðferð á Íbúðalánasjóði, s.s. ríkisábyrgð, verð hætt og að ríkið dragi sig út úr þessari lánastarfsemi með sama hætti og gert hefur verið á öðrum sviðum fjármálamarkaðarins.

Ingimundur Sigurpálsson, formaður

Vilhjálmur Egilsson, framkvæmdastjóri